

Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van Schermlindes bij Hoeve Spooren in Lommel

Rechtsgronden

Dit besluit is gebaseerd op:

- het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot delegatie van beslissingsbevoegdheden aan de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 2 oktober 2019 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 8, §1, 2°.

Procedurestappen en vormvereisten

Dit besluit kwam tot stand volgens de procedurestappen en de vormvereisten, beschreven in:

- het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1 tot en met 6.1.8,
- het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014, artikel 6.2.1.

De volgende procedurestappen en vormvereisten zijn vervuld:

- de erfgoedwaarden zijn onderzocht;
- de resultaten van het onderzoek zijn opgenomen in een beschermingsdossier;
- advies over de bescherming van het onroerend goed werd gevraagd aan:
 - het college van burgemeester en schepenen van Lommel op 21 december 2023,
 - de departementen of agentschappen van de Vlaamse overheid bevoegd voor omgeving, mobiliteit en openbare werken en landbouw en visserij op 21 december 2023,
 - de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed op 21 december 2023.
- de behandeling van de adviezen is opgenomen als bijlage 3 bij dit besluit.
- de zakelijkrechthouders zijn op de hoogte gebracht van het ontwerp van de voorlopige bescherming op 21 december 2023.
- de zakelijkrechthouders gaven geen opmerkingen.

Motivering

Het monument Schermlindes bij Hoeve Spooren in Lommel is van algemeen belang wegens de volgende erfgoedwaarden:

- de historische waarde:

De schermlindes bij Hoeve Spooren vormen een representatief relict van een oud gebruik om hoeves te beschermen door middel van schermbeplanting. Door hun typische vorm, namelijk gekandelaard in één vlak (vier gekandelaarde lindes), en hun plantlocatie ten zuidwesten van de hoeve (twee opgaande lindes), kan er vanuit gegaan worden dat ze

fungeerden als schermbeplanting om de hoeve te beschermen tegen extreme weersomstandigheden als regen, wind en zon. De gekandelaarde lindes rond de voortuin markeren de historische perceelsgrens van de tuin. De vijf oudste bomen zijn vermoedelijk geplant rond 1900, de jongste boom is enkele decennia jonger. Samen met de hoeve vormen de lindes een goed bewaard en herkenbaar ensemble dat getuigt van het ruraal landschap in het verleden;

- de esthetische waarde:

De schermlindes bij Hoeve Spooren hebben door hun omvang, leeftijd en plantlocatie een bijzondere esthetische waarde. Hun huidige groeivorm is representatief voor gekandelaarde schermlindes en welkomstbomen. De vorm van de verschillende schermlindes in combinatie met de hoeve verleent het geheel een hoge esthetische belevingswaarde;

- de ruimtelijk-structurerende waarde:

De schermlindes bij Hoeve Spooren zijn beeldbepalend langs de straat Loberg en het kruispunt met de Slachthuisstraat. Door hun omvang en specifieke plantlocatie vormen ze een baken in de omgeving;

- de technische waarde:

De schermlindes bij Hoeve Spooren vormen een herkenbaar voorbeeld van een specifieke beheertechniek uit het verleden. In het bijzonder de techniek van het kandelaren is exemplarisch voor de historische erfbeplanting bij hoeves.

DE VLAAMSE MINISTER VAN FINANCIËN EN BEGROTING,
WONEN EN ONROEREND ERFGOED BESLUIT:

Artikel 1. De volgende onroerende goederen worden voorlopig beschermd als monument:

Schermlindes bij Hoeve Spooren evenals zes cirkelvormige zones met een straal van 10 meter omheen elke stam, Loberg 33, Lommel, bij het kadaster bekend als: Lommel, eerste afdeling, sectie C, perceelnummers 52W (deel) en 54X (deel) en deel uitmakend van het openbaar domein.

Het plan met de aflijning en de plaats van aanplakking van het bericht over het openbaar onderzoek is opgenomen als bijlage 1 bij dit besluit.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van het monument is opgenomen als bijlage 2 bij dit besluit.

Art. 2. De erfgoedwaarden van het monument zijn:

- 1° historische waarde;
- 2° esthetische waarde;
- 3° ruimtelijk-structurerende waarde;
- 4° technische waarde.

De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

De bescherming bestaat uit zes schermlindes (*Tilia* sp). De zes schermlindes staan op het erf van Hoeve Spooren, Loberg 33 in Lommel.

De schermlindes bij Hoeve Sporen in Lommel zijn aangeplant als schermbeplanting bij de hoeve. De vier lindes voor de hoeve zijn regelmatig gekandelaard en gevormd als leibomen, waarvan de takken in een verticaal vlak worden geleid om een zo breed mogelijk schaduwveld te geven als zonnescerm en visuele afscherming voor de hoeve. Twee lindes zijn opgaand en slechts beperkt gesnoeid. Naast hun functie als schermbomen ten zuidwesten van de hoeve zijn het welkomstbomen langs de oprit tot het erf.

De vier gekandelaarde schermlindes staan op een plantafstand van vijf meter ten opzichte van elkaar. De bomen hebben een stamomtrek op borsthoogte (gemeten op 150 cm hoogte), beginnend bij de meest noordelijke boom, van respectievelijk 183 cm, 184 cm, 131 cm en 173 cm (2023). De gekandelaarde lindes hebben een takvrije stamlengte van circa 3-4 meter en een totale hoogte van 7 meter. Het tweede exemplaar van het noorden heeft een gevorkte stam op 3 meter hoogte. Alle bomen hebben in meerdere of mindere mate waaivormig gesnoeide gesteltakken, waardoor de takken in een verticaal vlak groeien, parallel aan de straat.

Er staat één jonge linde met stamomtrek 15 cm in de rij: mits goed gesnoeid zal deze jonge boom op termijn de rij vervolledigen tot vijf lindes.

De twee opgaande schermlindes langs de oprit staan op zes meter van elkaar en hebben stamomtrekken op borsthoogte van 220 cm en 229 cm (2023, bomen van noord naar zuid). De noordelijke boom staat op vier meter van de hoek van de hoeve.

De opgaande lindes hebben een totale hoogte van circa 17 meter. De bomen hebben een takvrije stamlengte van circa 3 m. Op die hoogte vertakken beide bomen in een aantal zware gesteltakken. De gesteltakken van de noordelijke boom groeien eerder verticaal, terwijl de kruin van de zuidelijke boom meer waaivormig is.

Art. 3. De beheersdoelstellingen voor het monument zijn:

- 1° omwille van de erfgoedwaarden is de beheersvisie erop gericht om:
 - a) de bomen zo oud mogelijk te laten worden;
 - b) wetenschappelijke kennis over de soort, de functie en het beheer te vergroten;
 - c) het traditioneel beheer verder te zetten;
 - d) het beeldbepalend karakter te bewaren;
- 2° standplaatsbeheer:

de standplaats waarin de bomen geworteld zijn, bepalen mee hun groeikracht en vitaliteit en hier moet dus voldoende aandacht aan geschonken worden. Wijzigingen in de standplaats moeten steeds afgetoetst worden aan de draagkracht van de bomen. Binnen de standplaats moet onder andere het volgende vermeden worden:

 - a) verdichting van de bodem;
 - b) (tijdelijke) wijziging van de grondwatertafel;
 - c) bodemingrepen;
 - d) mechanische schade (bijvoorbeeld ten gevolge van maaien);
 - e) chemische verdelgingsmiddelen;
 - f) vraatschade.
- 3° concurrentie door hoogstammige bomen in de onmiddellijke omgeving:

het is wenselijk om concurrentie door hoogstammige bomen in de onmiddellijke omgeving te vermijden, aangezien die voor lichtconcurrentie kunnen zorgen;
- 4° wetenschappelijk onderzoek ondersteunen is wenselijk:

elke monitoring van de evolutie die dit levend erfgoed doormaakt, zoals vitaliteit of groeikracht en conditie, houtaanwas na ingrepen, kroonontwikkeling, vruchtzetting, reactie op verstoring, enzovoort, is zinvol;

- 5° in geval van conditie- of vitaliteitsverlies van de bomen is een boomtechnisch onderzoek aangewezen.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker houden het monument in stand en onderhouden het door:

- 1° het monument als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade door brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het monument regelmatig te controleren en monitoring uit te oefenen:
regelmatige opvolging van de fysische toestand van de bomen en hun standplaats is noodzakelijk. De standplaats omvat alle boven- en ondergrondse fysische, chemische en biologische factoren die de levensomstandigheden en ontwikkelingsmogelijkheden van de bomen bepalen, zoals bodemsoort, bodemstructuur, waterhuishouding, mineralenrijkdom, doorwortelbare ruimte, blootstelling aan licht, enzovoort. Door deze monitoring kunnen problemen tijdig vastgesteld worden en de nodige acties door een deskundige ondernomen worden. Deze kunnen zowel betrekking hebben op de bomen zelf (zoals snoeiwerken) of op de omgeving (standplaatsverbetering);
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen dat aangepast is aan de snoeivorm en de leeftijd van de bomen, met als doel om de bomen zo lang mogelijk in stand te houden. Voor de gekandelarde schermlindes betekent dit het verder regelmatig kandelaren van de bomen. Op basis van de beoordeling van de bomen (monitoring) kan, indien noodzakelijk, het regulier beheer aangepast worden;
- 4° beschermende maatregelen te nemen in geval van werken in de omgeving: wanneer werken (wegenwerken, rioleringswerken, herinrichting, heraanleg gekasseide toegangsweg, verwijderen mestvaalt) en hieraan gerelateerde activiteiten (zoals werfinrichting en -verkeer, bemalingen) uitgevoerd worden binnen de beschermingsperimeter moet mogelijke schade aan de bomen voorkomen worden door het behoud van de bomen zo vroeg mogelijk in het planningsproces door een deskundig persoon mee in overweging te nemen;
- 5° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood
- 6° heraanplanten na afsterven:
omwille van de esthetische waarde en het beeldbepalend karakter dienen de bomen na afsterven vervangen te worden door nieuwe lindes (*Tilia* sp). In geval van afbreken van een stam kan de stamvoetopslag behouden worden en hieruit later een nieuwe stam geselecteerd worden. De keuze van deze nieuwe bomen vertrekt vanuit de erfgoedwaarden en -kenmerken van het beschermde monument. De jonge bomen hebben in de vormingsperiode een aangepast snoei-beheer nodig (zoals begeleidingssnoei, vormsnoei,...) alvorens kan overgegaan worden tot het regulier beheer.

Art. 5. Een toelating is vereist voor de volgende handelingen aan het monument:

- 1° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 2° het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden, met uitzondering van verkiezingspubliciteit en met uitzondering van

- tijdelijke publiciteitsinrichtingen, waarbij wordt bekendgemaakt dat het goed te koop of te huur is, op voorwaarde dat de totale maximale oppervlakte niet meer bedraagt dan 4 m²;
- 3° het aanbrengen van tijdelijke of permanente verlichting of andere installaties;
 - 4° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
 - a) het plaatsen of wijzigen van boven- en ondergrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
 - b) het plaatsen of wijzigen van afsluitingen;
 - c) het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van wegen en paden;
 - d) het aanplanten, vellen, rooien of ontstronken van andere bomen en struiken en elke handeling die een wijziging van de groeiplaats en groeivorm tot gevolg kan hebben;
 - e) het aanleggen of wijzigen van verharding of het uitbreiden van bestaande verhardingen;
 - f) het plaatsen of wijzigen van straatmeubilair;
 - g) het aanleggen van sport- en spelinfrastructuur of parkeerplaatsen;
 - 5° vernietigen van de vegetatie;
 - 6° het aanplanten, vellen of rooien van de bomen en elke handeling die een wijziging van de groeiplaats en groeivorm tot gevolg kan hebben;
 - 7° het uitvoeren van snoeiwerken, met uitzondering van het regulier beheer;
 - 8° het gebruiken van chemische verdelgingsmiddelen, groeiremmers, groeistimulatoren, hormonale behandelingen, thermische onkruidverdelgers of andere verdelgingsmiddelen;
 - 9° het gebruiken van strooizout;
 - 10° elke reliëfwijziging van de bodem, wijziging van het hydrografisch netwerk of ander werk of handelingen die impact kunnen hebben op het grondwaterpeil;
 - 11° elk werk of handeling dat de aard en de structuur van de bodem kan wijzigen, elke handeling die een wijziging van de groeiplaats en groeivorm van de bomen tot gevolg kan hebben waaronder graafwerkzaamheden en het stockeren van materiaal of slibgraafwerken;
 - 12° het organiseren van evenementen, die het normaal gebruik van het beschermd monument overstijgen;
 - 13° het herprofileren, verdiepen, verstevigen van grachten. Regulier onderhoud is toegelaten, mits er geen schade wordt toegebracht aan de wortels en stam van de bomen.

Er is geen toelating vereist voor:

- 1° regulier onderhoud;
- 2° passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood.

Brussel, 14/04/24

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed,

Getekend door: Matthias Diependaele (Sig)
Getekend op: 2024-04-14 09:50:46 +02:00
Reden: Ik keur dit document goed

Matthias DIEPENDAELE